

DAVID LAGERCRAINTZ

MANNEN SOM JAGET
SIN EGEN SKYGGE

OVERSATT FRA SVENSK AV
ELISABETH BJØRNSON

GYLDENDAL

Originaltittel: *Mannen som søkte sin skugga*
Copyright © David Lagercrantz & Moggleden AB

Norsk utgave © Gyldendal Norsk Forlag AS 2017

www.gyldendal.no

First published by Norstedts, Sweden, in 2017
Published by agreement with Norstedts Agency

Printed in Lithuania
Trykk/innbinding: ScandBook UAB
Sats: Type-it AS, Trondheim 2017
Papir: 70 g Holmen Book Cream 1,6
Boken er satt med Sabon 10,5/12 pkt.

Omslagsdesign: Valentin&Byhr / Jörgen Einéus
Omslagsfoto: Stocksy, Shutterstock

Oversetter Elisabeth Bjørnson er medlem av Norsk Oversetterforening

ISBN 978-82-05-49435-0
ISBN 978-82-525-8781-4 (Bokklubben)

Alle Gyldendals bøker er produsert i miljøsertifiserte trykkerier.
Se www.gyldendal.no/miljo

Prolog

HOLGER PALMGREN SATT i rullestolen sin i besøksrommet og sa:

«Denne dragetatoveringen, jeg har alltid hatt lyst til å spørre hvorfor den er så viktig for deg.»

«Det er noe med mamma.»

«Med Agneta?»

«Jeg var liten, kanskje seks år. Jeg rømte hjemmefra.»

«Ja, jeg tror jeg husker det nå. Det var en dame som kom på besøk, ikke sant? Hun hadde et slags merke.»

«Det så ut som om det hadde brent på halsen hennes.»

«Som etter en drage?»

DEL 1

DRAGEN

12.–20. JUNI

Sten Sture den eldre fikk oppført statuen i 1489 for å hylle sin egen seier over danskekongen i slaget ved Brunkeberg.

På statuen – som står i Storkyrkan i Stockholm – sitter ridderen Sankt Georg til hest med løftet sverd. En døende drage ligger under ham. Ved siden av står en kvinne i burgundisk drakt.

Kvinnen forestiller jomfruen som ridderen redder i dramaet, og det sies at hun er modellert etter Sten Sture den eldres hustru, Ingeborg Åkesdotter.

Jomfruen ser merkelig uberørt ut.

Kapittel 1

12. juni

LISBETH SALANDER KOM fra treningssalen og dusjene og ble stoppet i korridoren av vaktstjefen Alvar Olsen. Vaktstjefen bablet om et eller annet. Kanskje var han til og med litt opphisset. Han gestikulerte vilt og viftet med noen papirer. Men Lisbeth hørte ikke et ord av det han sa. Klokken var 19.30.

19.30 var det verste tidspunktet på Flodberga. Det skramlende godstoget drønnet forbi utenfor; veggene skalv, det raslet i nøkler og luktet svette og parfyme. Ingen tid på døgnet var fengselet et farligere sted enn 19.30. Det var da, i ly av larmen fra jernbanen og det generelle kaoset som oppsto like før celledørene ble låst, at de verste overgrepene skjedde. Lisbeth Salander lot alltid blikket vandre frem og tilbake over avdelingen på denne tiden, og det var sikkert ingen tilfeldighet at hun akkurat da fikk øye på Faria Kazi.

Faria Kazi var fra Bangladesh og ung og vakker; hun satt på rommet sitt, rett til venstre for dem. Til tross for at Lisbeth, der hun sto, ikke kunne se annet enn ansiktet hennes, var det ingen tvil om at noen fiket til henne. Hodet rykket til gang på gang, og selv om slagene ikke var overdrevent harde, var det noe rituelt og rutinert over dem. Det som skjedde, hadde pågått lenge. Det syntes i selve krenkelsen, og det syntes i reaksjonen. Selv på avstand følte det som en ydmykelse som hadde sunket dypt inn og brutt ned all vilje til motstand.

Ingen hender prøvde å stoppe slagene, og det var ingen tegn til forbløffelse i blikket, bare en taus, kvernende skrekk.

Faria Kazi levde med terroren. Lisbeth skjønnte det bare ved å studere ansiktet hennes, og det stemte også med det hun hadde registrert og sett i løpet av ukene i fengselet.

«Der,» sa hun og pekte inn mot cella til Faria.

Men da Alvar Olsen snudde seg, var alt allerede over, og da stakk Lisbeth av, gikk inn på sin egen celle og lukket døren. Utenfor hørtes stemmer og dempet latter, og så gods-toget som aldri ville slutte å drønne og riste. Foran seg hadde hun den blanke håndvasken, den smale sengen, bokhyllen og skrivebordet med de kvantemekanistiske utregningene sine. Skulle hun gå videre med dem – med forsøket på å finne en loopkvantegravitasjon? Hun så ned på hånden sin. Hun holdt noe i den.

Hun holdt de samme papirene som Alvar nettopp hadde viftet med, og da ble hun litt nysgjerrig, tross alt. Men det var bare noe sludder, en intelligenstest med to kaffeflekker øverst på omslagssiden. Hun fnøs foraktelig.

Hun hatet å bli veid og målt, og hun lot papirene falle fra hånden og spre seg som en vifte på betonggulvet. En kort stund forsvant de helt fra tankene hennes, og hun tenkte på Faria Kazi igjen. Lisbeth hadde aldri sett hvem som slo henne. Likevel visste hun det utmerket godt. For selv om hun i begynnelsen hadde gitt blaffen i stemningen her inne, var hun motvillig blitt dratt inn i livet i fengselet, og steg for steg hadde hun avkodet de synlige og usynlige tegnene og forstått hvem som egentlig bestemte på avdelingen.

Avdelingen ble kalt B eller sikkerhetspaviljongen. Den ble ansett som det sikreste stedet i fengselet, og for den som kom på besøk eller bare tok et raskt overblikk, virket det nok som om det stemte. Ingen steder i fengselet var det så mange vakter og kontroller og rehabiliteringsprogram. Men den som så nærmere etter, fikk antagelig en anelse om at noe var råttent der inne. Vaktene spilte tøffe og autoritære og til og med medfølende. Men i virkeligheten var de noen ynkelige feiginger som hadde mistet grepet og overlatt makten til fienden, til mafiosoen Benito Andersson og tilhengerne hennes.

Benito holdt riktignok lav profil på dagtid og opptrådte

nærmest som en mønsterfange. Men etter den tidlige middagen, da de innsatte kunne trene eller få besøk av pårørende, overtok hun stedet; ikke noe tidspunkt på døgnet var terrorveldet hennes så omfattende som nå, like før dørene ble låst for kvelden. Fangene fartet rundt mellom cellene, det ble hvisket frem trusler og løfter, og Benitos gjeng holdt seg på den ene siden, ofrene deres på den andre.

DET VAR SELVFØLGELIG en stor skandale at Lisbeth Salander befant seg her eller i det hele tatt satt i fengsel. Men omstendighetene hadde ikke vært på hennes side, og hun hadde ærlig talt ikke kjempet imot med noen større overbevisning. For henne fremsto det hele som en idiotisk parentes, og hun anså lenge at hun like gjerne kunne sitte bak murene som noe annet sted.

Hun var blitt dømt til to måneders fengsel for selvtukt og allmennfarlig skjødesløshet gjennom sin innblanding i dramaet som fulgte etter drapet på professor Frans Balder, da hun på eget initiativ holdt en åtte år gammel autistisk gutt skjult og nektet å samarbeide med politiet fordi hun, med rette, mente at det fantes en lekkasje blant etterforskerne. Ingen benektet vel heller at hun hadde gjort en storartet innsats og reddet guttens liv. Likevel prosederte førstestatsadvokat Richard Ekström saken med stor patos, og til slutt hadde retten latt seg overbevise, selv om en av legdommerne hadde stemt imot, og Lisbeths advokat, Annika Giannini, hadde gjort en strålende jobb. Men siden Annika ikke fikk noen særlig hjelp av Lisbeth, var hun til syvende og sist sjanseløs.

Lisbeth tidde mutt under hele rettssaken og nektet å anke. Hun ville bare bli ferdig med alt maset og ble også, akkurat som forventet, sendt til den åpne soningsanstalten Björngårda Gård, hvor hun fikk stor frihet. Men så kom det opplysninger om at det forelå et trusselbilde mot henne; ikke helt uventet med tanke på dem hun hadde stukket kjepper i hjulene for, og derfor ble hun overflyttet til sikkerhetsavdelingen på Flodberga.

Det var ikke like merkelig som det hørtes ut til. Til tross

for at Lisbeth ble plassert sammen med landets verste kvinnelige forbrytere, hadde hun ingen innvendinger. Hun var stadig omgitt av vakter, og det var virkelig sant at det ikke var blitt rapportert om noen overgrep eller voldshandlinger på avdelingen på flere år. Personalet kunne til og med vise til en ganske imponerende statistikk over innsatte som var blitt rehabilitert, selv om denne statistikken helt og holdent stammet fra perioden før Benito Anderssons ankomst.

LISBETH MØTTE ALLEREDE fra starten av en del provokasjoner, heller ikke det spesielt overraskende. Hun var en høyprofilert fange, kjent fra mediene og ryktene og informasjonsutvekslingen gjennom underverdenens egne kanaler. For bare noen dager siden hadde Benito stukket til henne en lapp med ordene: *Venn eller fiende?* Men den lappen kastet Lisbeth etter ett minutt – mest fordi det tok femtiåtte sekunder før hun orket å lese den.

Hun var ikke interessert i maktkamper eller vennskapsforbund. Hun konsentrerte seg om å se og lære, og hun hadde nettopp lært mer enn nok. Nå stirret hun tomt på bokhyllen med avhandlingene om kvantefeltteori som hun hadde spesialbestilt før hun skulle inn bak murene. I klesskapet til venstre lå to skift med straffeanstaltens klær, med kriminalomsorgens initialer på brystet, og dessuten en del undertøy og to par joggesko. På veggene var det ingenting, ikke engang et fotografi eller noen som helst påminnelse om livet utenfor murene. Hun var like lite interessert i innredningen her som hjemme i Fiskargatan.

Ute i gangen begynte celledørene å bli låst, og vanligvis var det en befrielse for henne. Når lydene ga seg og det ble stille på avdelingen, pleide Lisbeth å synke ned i matematikken – i anstrengelsene for å forene kvantemekanikken og relativitetsteorien – og glemme verden utenfor. Men i kveld føltes det annerledes. Hun var irritert, og det var ikke bare på grunn av overgrepet mot Faria Kazi, eller hele den korrupte situasjonen her inne.

Det var besøket hun hadde fått av Holger Palmgren seks

dager tidligere, hennes gamle verge fra den tiden da rettsvesenet ikke anså henne som i stand til å ta vare på seg selv. Besøket hadde vært et drama i seg selv. Holger beveget seg ellers aldri utenfor hjemmet, og han var helt avhengig av pleierne og assistentene som stelte ham hjemme i leiligheten på Liljeholmen. Men han hadde insistert på å få komme, var blitt kjørt med handikaptransport og trillet inn i fengselet i rullestol, pesende i en oksygenmaske. Likevel hadde det vært fint. Hun og Holger hadde snakket om gamle dager, og Holger var blitt rørt og sentimental. Bare én ting hadde gjort Lisbeth oppbrakt. Holger fortalte at han hadde fått besøk av en dame ved navn Maj-Britt Torell, som hadde vært sekretær på St. Stefans barnpsykiatriske klinikk, der Lisbeth hadde vært innlagt som barn. Damen hadde lest om Lisbeth i avisene og overlevert en del papirer som hun trodde kunne være av interesse. Men ifølge Holger var det bare gammelt nytt om hvordan Lisbeth var blitt lagt i reimer og behandlet forferdelig dårlig på klinikken. «Ikke noe du behøver å se,» sa han. Likevel måtte dokumentene ha inneholdt i hvert fall *noe* nytt, for da Holger spurte om dragetatoveringen og Lisbeth fortalte om damen med det flammende fødselsmerket, hadde han sagt:

«Kom hun ikke fra Registeret?»

«Hva?»

«Registeret for studier av genetikk og miljø i Uppsala? Mener at jeg leste det.»

«Det må ha vært i de nye papirene,» sa Lisbeth.

«Tror du det?» svarte han. «Eller kanskje er det bare noe jeg blander sammen.»

Kanskje var det bare noe han blandet sammen. Holger var gammel nå. Likevel hadde opplysningen festet seg hos Lisbeth. Den hadde gnagd i henne mens hun slo mot punchingballen i treningssalen om ettermiddagene, og mens hun arbeidet i keramikkkverkstedet i formiddagstimene, og den gnagde i henne nå da hun sto i cella og så ned på gulvet igjen.

Det virket til og med som om IQ-testen, som lå spredt utover nede på gulvet, forandret seg, og hun var slett ikke

likegyldig til den lenger, den følte snarere som en forlengning av det hun og Holger hadde snakket om, og et øyeblikk kunne hun ikke begripe hvorfor. Men så kom hun på at damen med fødselsmerket også hadde gitt henne forskjellige tester. Det hadde alltid endt med bråk og oppstandelse, og til slutt hadde hun rømt ut i kveldsmørket, bare seks år gammel.

Likevel var det ikke testene, og ikke engang flukten, som var det vesentligste ved minnene. Det var mistanken som allerede hadde begynt å vokse i henne, om at det fantes noe grunnleggende ved barndommen hennes som hun ikke hadde forstått, og hun innså at hun var nødt til å finne ut mer.

Selvsagt ville hun snart være ute i frihet igjen og kunne gjøre som hun ville. Men hun visste også at hun hadde taket på vakt sjefen, Alvar Olsen. Det var ikke første gang han hadde snudd ryggen til et overgrep. Avdelingen han ledet, som fremdeles ble betraktet som kriminalomsorgens stolthet, var nå i moralsk forfall, og Lisbeth lurte på om ikke Alvar Olsen skulle få hjelpe til med å skaffe henne det som ingen fikk lov til å ha her inne – en internettilkobling.

Hun lyttet ut mot korridoren. Vennlige og stygge ord ble mumlet om hverandre, det smalt i dører og raslet i nøkler og klapret fra føtter på vei bort. Så ble det stille. Bare ventilasjonsanlegget suste, selv om det ikke fungerte noe særlig av den grunn. Det var trykkende og ulidelig. Lisbeth Salander så ned på gulvet og testen og tenkte på Faria Kazi og Alvar Olsen og på damen med det brennende fødselsmerket på halsen.

Hun bøyde seg og tok opp papirene, satte seg ved skrivebordet og rablet svarene ned i full fart. Da hun var ferdig, ringte hun på den sølvfargede intercomalarmen ved staldøren. Alvar Olsen svarte nølende og nervøst. Hun sa at hun måtte snakke med ham med en gang.

«Det er viktig,» påpekte hun.